

Nečetli jste? - Role pravidel v životě

OTÁZKY PÁNA JEŽÍŠE - 6. DÍL

Zachovávání soboty patřilo k jednomu z nejsledovanějších projevů zbožnosti. Pán Ježíš (učedníci) byl obviněn z porušení ustanovení o sobotě. Ve své obraně odhaluje odchýlení od smyslu ustanovení dne odpočinku, a to odkazem na samotná Písma: „**Nečetli jste...?**”

MATOUŠ 12,1-8

JAN ASSZONYI

NEČETLI JSTE...?

PÍSMO JAKO HERMENEUTICKÝ KLÍČ K POROZUMĚNÍ PRAVIDLŮM ZBOŽNOSTI

| Kázání: Matouš 12,1-8 | Čtení: 1Sa 21,2-7 & Lv 24,5-9

Introitus

Žalmy 84,12

Hospodin Bůh je štít a slunce, Hospodin je dárce milosti a slávy, žádné dobro neodepře těm, kdo žijí bezúhonně.

Píseň KK 290 Věrný Bože, silný v boji

Čtení a Modlitba

Žalmy 86,4-13

Vlej do duše svého služebníka radost, k tobě, Panovníku, pozvedám svou duši, neboť ty jsi, Panovníku, dobrý a nabízíš odpuštění; ke všem, kdo tě volají, jsi nejvyšš milosrdný. Dopřej, Hospodine, mé modlitbě sluchu, věnuj pozornost mým prosbám. V den svého souzení volám k tobě a ty mi odpovíš. Panovníku, není ti rovného mezi bohy a tvým činům se nic nevyrovná. Všechny pronárody, tvoje dílo, se ti přijdou klanět, Panovníku, budou oslavovat tvoje jméno, protože jsi veliký a konáš divy; jedině ty jsi Bůh. Hospodine, ukaž mi svou cestu, budu žít podle tvé pravdy, soustřed' mou mysl na bázeň tvého jména. Celým srdcem, Panovníku, Bože můj, ti budu vzdávat chválu, tvoje jméno věčně oslavovat, vždyť tvé velké milosrdenství je se mnou; z nejhlubšího podsvětí jsi vytrhl mou duši.

První čtení – Lv 24,5-9

Lev 24:5-9 Vezmeš bílou mouku a upečeš z ní dvanáct bochníků: každý bochník bude ze dvou desetin éfy. 6 Položíš je před Hospodinem na stůl z čistého zlata do dvou sloupců, šest do sloupce. 7 Na každý sloupec dáš čisté kadidlo; bude při chlebu na připomínku jako ohnivá oběť pro Hospodina. 8 Ať je Áron před Hospodinem uspořádá vždycky v den odpočinku, a to ustavičně. To bude mezi Izraelci platit jako smlouva

věčná. 9 Budou patřit Áronovi a jeho synům, kteří je budou jíst na svatém místě; je to pro něho velesvaté, podíl z ohnivých obětí Hospodinových. To je provždy platné nařízení."

Píseň KK 246 **Bud', Hospodine, veleben, bud' chválen od věků**

Druhé čtení – 1Sa 21,2-7

I přišel David do Nóbu ke knězi Achímelekoví. Achímelek vyděšen vyšel Davidovi vstříc a otázel se ho: "Proč jsi sám a nikdo není s tebou?" 3 David knězi Achímelekoví odvětil: "Mám pověření od krále. Poručil mi: Nikdo ať nezví nic o tom, k čemu tě posílám a čím jsem tě pověřil. Družině jsem uložil, aby čekala na určeném místě. 4 Nyní však mi dej, co máš po ruce, pět chlebů, či co se najde." 5 Kněz Davidovi odpověděl takto: "Nemám po ruce obyčejný chléb, je tu jenom svatý chléb. Jen jestli se družina vyvarovala styku se ženami." 6 David odpověděl knězi ujištěním: "Jistě. Žen jsme se nedotkli už předtím. Když jsem odcházel, byla těla členů družiny svatá. Cesta ovšem svatá nebyla, ale dnes bude tímto způsobem posvěcena." 7 Kněz mu tedy dal svatý chléb, protože tam jiný nebyl, totiž jenom chléb předkladný, který byl od Hospodinovy tváře odložen, aby tam byl položen čerstvý chléb v den, kdy se starý odebíral.

Píseň KK 244 **Stojíme v bázni před tvou tváří, Pane**

Kázání

Čtení evangelia – Matouš 12,1-8

Obě předešlá starozákonní čtení tvoří pozadí evangelijního příběhu, v němž byl Pán Ježíš a jeho učedníci obviněni z toho, že porušují ustanovení související s dodržováním soboty:

*V ten čas šel Ježíš v sobotu obilím. Jeho učedníci dostali hlad a začali mnout zrní z klasů a jíst. 2 Když to viděli farizeové, řekli mu: "**Hle, tvoji učedníci dělají, co se nesmí dělat v sobotu!**" 3 On jim však řekl: "Nečetli jste, co udělal David, když měl hlad, on a ti kdo byli s ním? 4 Jak vešel do domu Božího a jedli posvátné chleby, ačkoli to nebylo dovoleno jemu ani těm, kdo ho doprovázeli, nýbrž kněžím? 5 A nečetli jste v Zákoně, že kněží službou v chrámu porušují sobotu, a přesto jsou bez viny? 6 Pravím vám, že zde je víc než chrám. 7 Kdybyste věděli, co znamená,*

1. Makabejské doby – raději zemřít, než porušit sobotu

Apokryfní Makabejské knihy (knihy uznané jako inspirované křesťanskou církví¹) vyprávějí o dějinách bojů židovského lidu za politickou a náboženskou svobodu proti helenistickým seleukovským vládcům. Jedná se o dobu 2. století př.n.l., kdy se mnozí ze Židů se přiklonili k helenistické kultuře, jež rozměňovala židovskou víru. Protiváhu těmto lidem pak tvořili ortodoxní Židé, kteří se pevně drželi chrámu a Tóry (Zákona). Proti sobě stáli (1) *Antiochos IV. Epifanés*, který zneuctil chrám, zakázal židovské náboženství – zachovávaní šabbatu, obřizku i čtení a studium Tóry a (2) *kněz Matatiáš*, jež vyzývá ke svaté válce.

1 Mak 1,10-17 Antiochos Epifanés, syn krále Antiocha, který byl rukojmím v Římě. Ten se ujal vlády v roce stém třicátém sedmém helénské éry. 11 V oněch dnech vzešli z Izraele svévolníci a svedli mnohé. Říkali: „Pojďme a uzavřeme smlouvu s okolními pohany; vždyť v té době, co jsme se jich stranili, potkalo nás jen mnoho zlého.“ 12 Ten návrh se zalíbil 13 a někteří z lidu se ochotně vypravili ke králi. Ten jim dal plnou moc žít podle práva pohanů. 14 Vystavěli v Jeruzalémě stadion podle vzoru pohanů 15 a odstranili znamení své obřizky. Odpadli od svaté smlouvy a spřáhli se s pohany, propůjčili se k páchání zla.

...43 ...mnohým z Izraele se zalíbila králova bohoslužba, obětovali modlám a znesvěcovali sobotu.

1 Mak 2,27 Potom Matitjáš provolával po městě: „**Každý, kdo horlí pro Zákon a zachovává smlouvu, ať jde za mnou!**“ 28 Nato on a jeho synové uprchli do hor a všechno, co měli, zanechali ve městě.

¹ Nebyly součástí židovského kánonu

29 Do pouště tehdy odcházeli mnozí, kdo hledali právo a spravedlnost. Usazovali se tam 30 se svými dětmi, ženami a stády, neboť zlé časy na ně tvrdě dolehly. 31 Královským úředníkům a vojenské posádce v Jeruzalémě, v Davidově městě, bylo oznámeno, že se mužové mařící královské rozkazy uchýlili do úkrytů v poušti. 32 Mnoho vojáků se vydalo je stíhat, dostihli je, obklíčili a chystali se napadnout je v den sobotní. 33 Vyzývali je: „Zanechte odporu! Vyjděte a učiňte, co nařizuje král, a budete žít!“ 34 Odpověděli: **„Nevyjdeme a neučiníme, co nařizuje král; ani za nic neposkvrníme sobotu.“** 35 Vojáci tedy na ně bezodkladně udeřili, 36 ale oni jim neodpovídali ani kamenem po nich nehodili ani úkryty nezatarasili. 37 Říkali si: „Raději všichni zemřeme ve své bezúhonnosti; nebe i země jsou svědky, že je to nespravedlivé vraždění.“ 38 A tak na ně vojáci zaútočili, přestože byla sobota; zahynuli všichni i jejich ženy a děti i stáda, téměř tisíc lidí.

1 Mak 2,39 Když se to Matitjáš a jeho přátelé dozvěděli, velmi nad nimi hořkovali. 40 Ujistili se navzájem: „Jestli všichni uděláme to, co udělali naši bratři, a nebudeme s pohany bojovat za svůj život a za Boží příkazy, co nejdříve nás vyhladí z povrchu země.“ 41 Toho dne rozhodli: **„Proti každému, kdo proti nám začne válku, budeme bojovat i v den sobotní! Nedáme se pobít, abychom jako naši bratři zemřeli v úkrytech.“**

Chtěl jsem připomenout tento příběh z dějin doby mezi SZ a NZ (z doby 2. stol. př.n.l.) proto, abych ukázal, že v židovstvu doby Pána Ježíše byla otázka věrného zachovávání soboty jakožto dne svatého dne odpočinku velice živá. Bylo to specifické znamení věrnosti smlouvě s Hospodinem. Je významné, že je to znamení, které je velice dobře viditelné a kontrolovatelné.

Také je možné povědět, že v době, kdy jsou lidé laxnější a liberálnější v dodržování soboty, jsou na druhé straně ti, kdo ustanovení o dodržování soboty ještě utužují (pečlivě definují) - z hlediska Pána Ježíše nemístně.

2. Evangelijní příběh v kontextu své doby – Obvinění

V tomto kontextu je potřeba vnímat evangelijní příběh, v němž byli *učedníci a Pán Ježíš obviněni z porušování ustanovení soboty*. Trhání klasů, nichž mnují učedníci zrna, bylo vnímáno jako „žeň v malém“, a to bylo zakázáno. Bylo to vidět, všimli si toho farizeové (kteří jistě bedlivě sledovali každý krok Pána Ježíše, aby ho přichytili při nějaké nepřístojnosti a mohli ho diskreditovat): „*Hle, Tví učedníci dělají to, co se v sobotu dělat nesmí.*“ Byla zde pravidla, a ta byla porušena. Porušení pak bylo - pro farizeje - znamením znevážení smlouvy člověka s Bohem. Kdyby byl Pán Ježíš prorok - jak ho někteří vnímali - jistě by tradici dodržování soboty bedlivě dodržoval.

3. Odpověď otázkou: Nečetli jste?

Pán Ježíš ani učedníci ovšem neznevážili smlouvu s Bohem vyjádřenou respektováním sobotního dne. Jak odpověděl Pán Ježíš na obvinění z porušení pravidel? Jak bránil své učedníky (a tím také sebe)?

Neobviňuje farizeje z nemístné rigidnosti. Neomlouvá učedníky ani sebe. Reaguje otázkou, která je nesmírně podstatná již ve svých prvních slovech. Ta naznačují *přístup Pána Ježíše k životu a zbožnosti*: „*Nečetli jste...?*“

Pán Ježíš se zde *odvolává* - tak, jako o mnoho století později reformátoři Hus, Luther, Kalvín... - *na Písma sama*. V nich především nalézá inspiraci pro život, zbožnost a věrnost Pánu Bohu. Skoro se zdá, že se Pán Ježíš svou otázkou diví obvinění, kterého se jemu a učedníkům dostalo: „Nečetli jste?“

Přidává *dva příběhy*, dvě situace. *V první* vzpomíná na jeden z dávných příběhů krále Davida, jež byl vnímán jako jedna z nejváženějších postav židovských dějin. Nešlo v tom příběhu přímo o porušení ustanovení soboty. Šlo o cosi jiného, o chleby, které byly na oltáři ve svatyni, a směli je jíst pouze kněží! Přesto v určité mezní situaci právě tyto chleby jedl král David a jeho družina. Byl porušen zákon! A přece za to David nebyl potrestán - mezní, mimořádná situace byla víc, než dodržení jinak standardního zákona.

Druhá situace, kterou připomíná Pán Ježíš z Písma, se soboty týká více. Pán Ježíš připomíná kněžskou službu, která je prací, a přece má (dokonce

musí být) konána v sobotu. V den odpočinku měli být obětováni vždy dva roční beránci (Nu 28,9-10). Služba v chrámě měla přednost před ustanoveními o sobotě.

Oba příklady Pána Ježíše ukazují, že každé pravidlo má své hranice. I dodržování Zákona o sobotě má své hranice.

Pán Ježíš se odvolává na různorodost života, jež je popsána v Písmu. Zákon (ustanovení, pravidla) nedokáže postihnout všechny možné situace. I proto je Písmo plné příběhů. Ty ukazují na to, že v určitých situacích je nad Tórou, zákonem a pravidlem ještě jiné a větší pravidlo: láska a milosrdenství - život sám.

Svůj exkurz do Písma končí Pán Ježíš dosti tvrdým slovem proti farizeům. Pokud pro ně je pravidlo a ustanovení více než Písmo samo, více než milosrdenství, pak dochází k tomu, že: *„Odsuzujete jako bezbožné a lehkomyšlné nevinné, a to pro nedostatek milosrdenství.“* *Každé pravidlo, každý zákon, každé ustanovení a každé měřítko zbožnosti musí počítat s milosrdenstvím.* Jinak se stane nástrojem odsuzování nevinných.

4. Řády i milosrdenství

Zbožný život (život křesťana; věřícího člověka) se odehrává vždy v napětí mezi řády (pravidly, zákonem) a milosrdenstvím. Je to život v napětí mezi poslušností, bázní před Bohem a jeho řády na straně jedné a svobodou, milosrdenství na straně druhé.

My lidé *potřebujeme obojí*: pravidla i svobodu a milosrdenství. Jestli nám dnešní příběh chce cosi povědět, pak je to *potřeba citlivosti na řády* (zákon, nařízení, slovo Pána Ježíše Krista) i citlivost *na milosrdenství* a svobodu. Zákon sám je bez milosrdenství někdy slepý.

Pán Ježíš nezrušil nařízení o sobotním dni. Neignoroval ho. Nebyl k němu lhostejný. Věděl, že ho potřebujeme. Věděl ovšem o hranicích přikázání, věděl o milosrdenství. Naším povzbuzením je, že toto vše viděl v Písmech. Neprojevuje se zde božská stránka jeho bytí, jež nám je cizí. Je zde *člověkem, který čte Písmo a v něm vidí rozmanitost a správnou rovnováhu věcí.*

5. Závěr – pozvání k jedinečnosti Písma

Proto se mi zdá tak důležitá hned úvodní otázka Pána Ježíše: „Nečetli jste?“ Jakoby Pán Ježíš pověděl: „Tam to všechno je!“ Písmo je naprosto jedinečné ve své celku. Ve svých příbězích i ustanoveních je tak různorodé, že až působí protikladně. A přece je tak jednotné v pozvání k životu s Bohem, který v něm - v celém Písmu - zjevuje dostatečně sebe i život sám.

Evangelium - dobrá zpráva - dnešního biblického textu nás zve k dalšímu objevování tajemství života svého i bližních v různorodosti Písma.

Jestli nás před něčím varuje, pak před odsuzováním nevinných, kteří se nevejdou do našich všelijakých křesťanských šablon a tradic. Jestli nás dnešní evangelium o něčem ujišťuje a k něčemu zve, pak je to život z Božího milosrdenství a život, v němž jsme voláni k milosrdenství v příkázáních a tradicích, jak o tom čteme v celém Písmu.

Je docela možné, že i nám Pán Ježíš dnes pokládá otázku: „Nečetli jste...?“ A může se týkat vlastně jakékoli části našeho života - naší lehkomyšlnosti i tvrdosti. Čeho by se Pán Ježíš dotkl touto svou otázkou v našem životě? O tom můžeme chvíli každý sám za sebe přemýšlet při tónech hudby před modlitbami.

Píseň KK 255 Šťasten jsem, že slovo Boží znáti smím | + sbírka

Poslání a požehnání

Žalmy 119:27 Dej mi porozumět cestě svých ustanovení, chci přemýšlet o tvých divuplných činech. ...34 Dej mi rozum a budu tvůj Zákon zachovávat, budu se ho držet celým srdcem. 35 Veď mě po cestě svých příkázání, oblíbil jsem si ji. 36 Ke svým svědectvím nakloň mé srdce